41րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2424 | ԻԶՄԻՐ 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1920 | ԿԻՐԱԿԻ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ ՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան	500 ղրշ.
Վեցամսեայ	250 »
Եռամսեայ	150 »
Արտասահմանի տրկ.	30 ֆ.

Բաժանորդագրութիւն [illegible]
ամէն ամսոյ 1 եւ [illegible]

100 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Օրաթերթ ազգային եւ քաղաքական

Fondateur
M. MAMOURIAN

Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

,,Arévélian Mamoul,,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ

Բ.

Պ. Խատիսեան շարունակելով իր բանախօսութիւնը, կ'հաստատէ թէ Բարիզի Ազգ. Պատուիրակութեան և Հանրապետութեան ներկայացուցիչներու միջեւ բուռն յարաբերութիւններ չկան և թէ լարուած են իրարու դէմ այդ երկու պատուիրակութիւնները։

Արեւմտահայոց համար նորութիւն մը չէ Պ. Խատիսեանի երեւան հանած յայտնութիւնը։ Վաղուց արդէն ծանօթ է ամէնուս որ Պօղոս Նուպարի և Պ. Ահարոնեանի յարաբերութիւնները լաւ չեն, ու շատ բացայայտ պատճառին համար, որ կարգ մը մարդիկ, որոնք շրջապատած են Հանրապետութեան ներկայացուցիչը, անդադար կ'համարին բուռն յարաբերութեանց հաստատումը այդ երկու պատուիրակութեանց միջեւ, իրենց անձնական շահերուն տեսակէտով։

Թէ՛ կան ուրիշ դաս մըն ալ մարդիկ որ չփման մէջ ըլլալով երկու պատուիրակութեանց ալ հետ, խառնակիչի դերը կ'կատարեն, Պօքատոր փողոցէն Ավընիւ Մարսօ։

Եթէ կայ դժբաղդութիւն մը, այն է՛ որ Պ. Խատիսեան դեռ նոր կ'ըմբռնէ թէ ինչ մեծ սխալ գործած եղաւ հանրապետական կառավարութիւնը չձուլելով միակ պատուիրակութեան մը մէջ այդ երկու հատուածները։

Պօղոս Նուպար զգալով ի գործ դրուած սխալը, մեծամեծ զիջողութիւններով յանձնառու եղաւ այդ միացման և կեդրոնացման, սակայն Պ. Ահարոնեանի և անոր մակարոյծներուն շահուց համապատասխան չէր կրնար գալ այս տեսակ որոշում մը, որով և վիժեցնելու յաջողեցան սկսուած բանակցութիւնները և այդ ժամանակ Պ. Խատիսեան իբրեւ վարչապետ Հայկ. հանրապետութեան, չյաջողեցաւ իր կուսակցութեան վրայ ճնշում բանեցնել և հայրենիքին շահը ամէն նկատումէ բարձր պահել տալ։

Շատ ու շատ դժբաղդութիւններ հաւանականաբար պիտի կրնային կանխուիլ եթէ միակ ներկայացուցչութիւն մը ունենար Հայութիւնը յանձին Պօղոս Նուպարի, որ ամէն մէկ քայլին անհերքելի մեքենայութիւններու և խարդաւանքներու կ'հանդիպէր միւս պատուիրակութեան պետին և անոր արբանեակներուն կողմէ։

Ու չենք կրնար ըմբռնել թէ այնքան հարուստ է հանրապետութիւնը որ այդքան մեծածախս և շռայլ պիւտճէ մը ունենայ իր Բարիզի պատուիրակութիւնը անուանելու և պահելու համար, մինչդեռ շատ լաւ գիտենք թէ Պօղոս Նուպար՝ երբեք չէ զիջանած ազգին դրամով Բարիզ մնալ և անոր նուիրուած ըլլալուն համար, վեց և աւելի տարիներէ ի վեր, որեւէ ակնկալութիւն մը ունեցած։

Այս բոլոր ճշմարտութիւնները օրը օրին և ժամանակին գրուեցան ընդդիմադիր թերթերու մէջ, բայց որեւէ օգուտ մը չկրցան յառաջ բերել, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը որ մինչեւ վերջին դժբաղդութեան օրերուն պետութեան և հայրենիքի հետ կ'շփոթէր իր կուսակցութիւնը՝ գանոնք իրարմէ չբաժնելով, չուզեց տեղի տալ և նուիրականութիւնները յարգել, միշտ յոխորտալով և արհամարհելով ինչ թելադրութիւն որ կ'ըլլար իրեն։

Պ. Խատիսեան իր առաջին այցելութեամբ Պոլիս, արդէն ըմբռնած ըլլալու էր հոգեկան այդ վիճակը և տխրօրէն այն մտայնութիւնը որոնց ենթարկուած էր Արեւմտահայութիւնը և երբ Բարիզ մեկնեցաւ, այն հաստատ հաւատքն ունեցանք թէ հոն՝ պիտի յաջողէր առկախ մնացած և սուր հանգամանք մը առած բոլոր խնդիրները հարթել և փոխառութեան գործին մղում տալ։

Բարիզի մէջ իրեն ըրած պաղ և գրեթէ անտարբեր ընդունելութիւնը, Լոնտոնի մէջ Մր. Մալքոմէ ստացած ազդու դասը, դժբաղդաբար չկրցան իրենց ազդեցութիւնը ի գործ դնել։

Իսկ Պօղոս Նուպարի ըրած առաջարկը՝ փոխառութեան ամէնէ գլուխը իր մասնակցութիւնը բերելու և ստացած պատասխանը թէ՝ «ինք» (Պօղոս Նուպար) ցարդ տասնէ աւելի դիմումներ ու առաջարկներ ըրած է և ամէնքն ալ մերժուած են, թող ներողամիտ գտնուի եթէ իրեն եղած միակ այդ առաջարկը մերժելու հարկադրուած զգայ ինքզինք», բաւական էին աւելի խօսուն և ջախջախիչ պէտք էր նկատուէր Պ. Խատիսեանէ նոյն իսկ փոխառութեան յաջողութեան համար և զգար այն վայրկեանէն, թէ շատ անել կացութեան մը մէջ կը գտնուի։

Բայց ո՛չ, Պ. Խատիսեան այդ արթնամտութիւնը չունեցաւ, ու մեկնեցաւ Եգիպտոս. հոն՝ իրեն եղած բոլոր տարրերութիւնները Ռամկավար կուսակցութեան կողմէ, արդէն կ'յայտարարէ խորհրդարանին մէջ, ինչ կ'ըսեն անոնք, մէկ բառով՝ թէ պատրաստ են արձանագրուիլ և փոխառութեան մղում տալ, սակայն վստահութիւն չունին օրուան կառավարութեան վրայ և հակակշիռ կուզեն ի գործ դնել, ծախսելիք բոլոր գումարներուն վրայ։

Ու միթէ մեր ըսածները տարբեր բա՞ն մըն էին, երբ Իզմիր կուգար փոխառութիւնը յաջողցնելու համար։

Միթէ երբեք այդ փոխառութեան դէմ արտայայտուեցա՞նք, միթէ հրաւէր կարդացի՞նք ժողովուրդին որ չարձանագրուի, երբէ՛ք, երբէ՛ք, այլ ինչ որ արդէն իրեն ըսուած էր Պոլիս, Բարիզ, Լոնտոն և Եգիպտոս, միեւնոյնը և մենք կրկնեցինք, այն տարբերութեամբ որ ամէնքն ալ առանձին տեսակցութիւններու, ճաշկերոյթներու, թէյասեղաններու շուրջ ըրին իրենց դիտողութիւնները և մենք ունեցանք համարձակութիւնը՝ այդ բոլորը բացարձակ կերպով հրապարակի վրայ դնելու մեր թերթով։

Ու ցաւալի չէ՞ր որ Պ. Խատիսեան մեղադրանքներով ժամուն երբ համոզուած կ'գոյացնէր Արեւմտահայութեան կողմէ իրեն եղած դիտողութիւններուն, առաջարկութիւններուն և պատճառաբանութիւններուն ճշմարտութեան, թերեւս անոնց ըմբռնելու ամբողջութիւնը կ'ընէր Պոլսոյ եկեղեցիներէն միոյն մէջ ըրած վերջին բանախօսութեամբը և կ'յիշէր «Ա. Մամուլ»ը, իբրեւ միակ թերթը, որ ընդդիմացած էր փոխառութեան գործին։

Պատիւը մեծ էր «Ա. Մամուլ»ին համար և հրապարակային շնորհակալութեան պարտք մը ունէինք, ներկայ առիթը բարեպատեհ կ'համարինք մեր այդ տուրքը վճարելու...։

Պ. Խատիսեան իր բանախօսութեան մէջ, խորհրդարանի բեմէն, կ'յայտարարէ թէ օտար պետութիւնները ուշադիր կ'հետեւին Հայոց ներքին անցուդարձերուն և թէ ամէն բան օրը օրին կ'տեղեկագրուի անոնց։

Շատ ուշ կ'ուշարբի Պ. Խատիսեան։ Այս պարագան իր վարչապետութեան ժամանակէն գիտնալու էր և մեզի համար նորութիւն մը չէ։ Բայց դժբաղդաբար իր պատկանած կուսակցութիւնը իր միահեծան և չարաղէտ արդիւնքով, արհամարհեց այդ բոլոր նրբութիւնները և ամէն տեսակ անհաճոյ դէպքերու տեղի տալով, տարբեր գաղափար մը չինելու հարկադրուեցան Համաձայնական մեծ պետութիւնները, որոնցմէ Անգլիա՝ որ ուղղակի շահակից պետութիւն մը կ'համարուի արեւելքի գործոց, իր տեսութիւնը շատ անգամներ յայտնեց դաշնակցական կառավարութեան, թէ իր Երեւանի անպաշտօն ներկայացուցիչին միջոցաւ, թէ Լոնտոնի մէջ հայկական երկու պատուիրակութեանց և թէ ուղղակի Պ. Խատիսեանի անոր վերջին այցելութեան պահուն։

Աւելի երկարել առայժմ աւելորդ պիտի ըլլար, գոնէ կ'առնենք Իզմիրի, Կիլիկիոյ և ուրիշ մանր հարցերու վրայ Պ. Խատիսեանի հաղորդած տեղեկութիւններուն անճշտութեան մասին ծանրանալ, միայն չպիտի ուզէինք առանց Պ. Խատիսեանը շնորհաւորելու փակել մեր յօդուածը, մեր ճանչցած դաշնակցական պետերու մէջ իբրեւ ամէնէ անկեղծը ու ճշմարտախօսը։

«Լաւ է ուշ քան երբէք», Պ. Խատիսեան Հայկական խորհրդարանի առջեւ իր ըրած այդ յայտարարութիւններով վերջապէս ցոյց կուտայ թէ աղանդաւոր կուսակցական մը չէ և իր կուսակցութենէն աւելի բարձր ու նուիրական կ'համարի հայրենիքի շահը և սակայն արհամարհելի կամ անտես առնուելիք աննշան պարագայ մը չէ։

Հ. Մ.

ՃԱՅՑԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Երէկ «Ա. Մամուլ»ի վերջին լուրերու բաժնին մէջ Չիչերինէ ուղղուած հեռագիրի մը պատճէնը հրատարակուած էր։

Այդ անթել հեռագիրը անշուշտ անուշադիր չանցաւ ընթերցողներու ակնարկէն։

Ինծի համար նորութիւն մը չէր պարունակեր, որովհետեւ ինչպէս ես նաեւ շատեր, գիտէին որ մեր նախորդ կառավարութեան քաղաքականութիւնը հականգլիական էր, կ'երեւի թէ մասնաւոր քաջութիւն մը կամ յանդգնութիւն մըն է Անգլիոյ հակառակ քաղաքականութիւն մը որդեգրած ըլլալ։

Հայկ. Խորհրդարանին բեմէն եղած այս տեսակ յայտարարութիւն մը որ նոյնիսկ Սովիէթ Ռուսիոյ տարօրինակ կ'երեւի, ալ կրնանք երեւակայել թէ որքան ծաղրելի ձու ծիծաղելի կրնայ համարուիլ։

Չիչերին պէտք կ'զգայ լուսաբանուելու և իր Լոնտոնի ներկայացուցիչին կ'դիմէ, որպէսզի խնդրոյն վրայ քննութիւն կատարէ, այսինքն Անգլիոյ կառավարութեան դիմէ և բացատրութիւն մը խնդրէ թէ ի՞նչ է որ այժմ կուտան Մ. Քէմալի, որպէսզի յարձակում գործէ Կովկասեան հանրապետութեանց վրայ, սկսելով Հայաստանէն...

Այս բոլոր իրադարձութիւնները շատ տխուր պատկեր մը կուտան մեր նախորդ կառավարական վարիչներու մտայնութեան վրայ։ որոնք այս վիճակին բերին հասցուցին Հայաստանի կացութիւնը։

Գիտի ըսէք թէ Անգլիոյ հակառակ ցոյց տրուած այս ընթացքը նորութիւն մը չէ, քանի որ շուրջ տարի մը առաջ, Բարիզի հանրապետութեան ներկայացուցիչին որդին Երեւանի մէջ հականգլիական ցոյց մը կատարած է ամբոխի մը հետ, «Անկցի Անգլիա» աղաղակներով։

Ողբալի մտայնութիւն, ողբալի աղայամտութիւն։

Լաւ, ենթադրենք թէ Անգլիոյ հետ լաւ չըլլալու պատճառներ ունէին, բայց ցոյց չտուին մեզի, թէ որո՞ց հետ լաւ եղան, հաշտ եղան, բարեկամ եղան, ընկեր եղան...։

Ամբողջ աշխարհ գէշ է և միայն իրե՞նք են խելացիները։

Բաւական մեթեւամտութիւն պէտք է ունենալ, խորհրդարանի բեմէն, պաշտօնական ատեանէ մը, հականգլիական այսպիսի յայտարարութիւն մը ընելու համար, առանց որոշ և վաւերական փաստերու։

Չիչերին մտքէն չէր կրնար հանել այսպիսի յայտարարութիւն մը, եթէ եղած չըլլար, քանի որ Հայաստանի խորհրդարանին մէջ կ'ըսէ որոշ և յստակ։

Այս հետզհետէ հասնող տեղեկութիւնները դեռ գործուած ահարկու սխալներուն առաջին արձագանգներն են, դեռ արդեօք ինչե՛ր ու ինչե՛ր չպիտի հաղորդուին։

Ու ապահովապէս ցարդ ամէն բան ի լոյս աշխարհի տարածուած պիտի ըլլար, եթէ այդ սխալները գործողը՝ իշխանութենէն հրաժարող՝ Դաշնակցական կուսակցութիւն կոչուելու տեղ, Ժողովրդական կամ Ռամկավար կոչուէր...։

ԽՍ

Ուշադրութեան կը յանձնենք մեր ընթերցողներուն 4րդ էջի ծանուցումները և դրամական հրապարակը։

ԱԶԳ
ՕՐԱԹԵՐԹ
990 998 Ռ—ըմնիքէն Բ. ՊՈՍԹՈՆ Մէ.

ՄՏԱԾԻՆ ՓԱՇՈՒՆԵՐ

Անստոյգ ու խարխափող, յաջակին անկայունութեան վրայ կասկածանքի և անվստահութեան նկատումէ մը պաշարուած, տատամսոտ քայլերով կ'անցնի արագընթաց և մեռթ յամրաքայլ.

Միջահասակ, աղ ու պղպեղ մազեր և մօրուք, հաստաբուն գլխով, անորոշ և խուսափող աչքերով, սրոնք երբեք չունին համարձակութիւնը յառելու և յամենալու որոշ կէտի մը վրայ, անկայունութեան և անսարոշութեան մէջ խորասուզուիլ նախամեծար համարելով։

Սեթեւեթեալ խօսակցութիւն, շողոմող ու փաղաքուշ, որ միայն միամիտներ կրնայ թակարդին մէջ գլորել։

Ճահամոլ մինչեւ ծուծը, եսասէր ու քծնող, ժպիտներու և շողոքորթութիւններու ետեւին շատ որսեր գտնելու և զանոնք դասաւորելու մասնաւոր ընդունակութեամբ մը օժտուած։

Աննկարագիր՝ որքան յանդուգն տկարներուն, նոյնքան և վատ՝ զօրաւորներու առջև։

Ազգասիրական ծզտումներ ևս ցոյց կուտայ և ինքզինք ազատական դաւանելու յանդգնութիւնը, թէև երբեք շիկնիլ չգիտեր. թէ հարկը տեսնէ և իր շահը պահանջէ, պահպանողականէ մը աւելի պահպանողական դառնալու, որովհետեւ կարմրիլ չգիտեր և այդ յատկութիւնը վաղուց կորսնցուցած է։

Պղտոր ջուրի մէջ որսալու բնատուր յատկութեամբ մը օժտուած է, ամեն բան խառնակելու եւ շփոթելու մասնաւոր հակում մը ունի, որովհետեւ առանց այդ միջոցին, չպիտի յաջողէր այս երկինքին ու արեւուն տակ ուրիշներէ աւելցած փշրանքները հաւաքել։

Կասկածելի, անյանձնառաելի՝ պատասխանատու ամեն տեսակ գործերու մէջ, իր մասնակցութիւնը չկրնար չունենալ, իր բացակաութիւնը խնդրոյն մաքրութեան, արդարութեան եւ ճշմարտութեան յայտարար նշան մը պիտի կրնար համարուիլ։

Անկարելին՝ կարելիութեան համանման գոյն մը տալու համար, ամենէ անուղիղ միջոցները գործադրել չքաշուիր. առանց նկատողութեան առնելու, թէ անարդարութիւն կամ որեւէ խաթարում կրնայ օր մը երեւան ելնել, կարեւորութիւն չունին անոր համար նմանօրինակ տարրներ՝ բաւ է որ շահամոլական իր ծարաւին յագեցում տան, ուրկէ ինքն ալ միւս կողմէ՝ իր բարոյական անկուշտ ու այլասերած զգացումներուն գոհացում ու յագեցում տալու լիառատ միջոցներ ունենայ։

Ծածկամիտ ու խորհրդաւոր, դժբաղդաբար շատեր դեռ խաբուած են իր արտաքին ծեքծեքումներէն և լեզուին մեղրածոր խաբկանքներէն. իր հետ մօտէն շփում, գործ ու առընչութիւն ունեցողներն միայն վերջի վերջոյ յաջողած են անոր նկարագրին ու պէս պէս ծիրքերուն ծանօթանալ և ճանչնալ մարդակերպ այդ պատեանին մէջ դարանակալ եղող արարածին բուն արժէքը։

ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

55

Սամնիտացիները՝ Հռովմայեցի Կուրիոս Դենտատոսի զօրավարին թանկագին ընծաներ ղրկեցին, նուիրակները զայն փայտէ պնակի մը քով հին աթոռի մը վրայ նստած գտան, ուր տախտակէ պնակի մը մէջ պատրաստուած պարզ կերակուրով մը իր ճաշը կընէր. իրենց յանձնուած պաշտօնը հոգին թէ բացատրեցին, Կուրիոս անոնց խօսքերը ընդմիջելով բսաւ «Ջնչ'է, ինչպէս համարձակեցաք սանկ պաշտօն մը ստանձնել. ետ առէք ձեր դրամն ու ընծաները. և ձեզ ղրկողներուն հասկցուցէք որ Կուրիոս նախամեծար կը համարի հարուստներու վրայ տիրել քան թէ հարուստ ըլլալ, և յիշեցուցէք թէ աւելի դժուար է զիս կաշառել քան ճակատեալ պատերազմի մը մէջ ինծի յաղթել.»

56

Լուկուլլոս՝ Մեծն Տիգրանի դէմ պատերազմի պիտի՛ ձեռնարկէր, երբ իրեն լուր տուին թէ այն օրը չարագուշակ է. —«Աւելի լաւ, բսաւ, մեր յաղթութիւնովը զայն բարեգուշակ կընենք.»

57

Միհրդատի կողմէ գերի վարուած Հռովմայեցիներու մէջ Պոմպոնիոս անուն պաշտօնակալ մը կը գտնուէր, որ ծանրապէս վիրաւորուած էր. թագաւորը անոր հարցուց որ եթէ ազատէ իր կեանքը, կրնա՞յ իրեն բարեկամ ըլլալ—պաշտօնակալը պատասխանեց. «Այո, եթէ Հռովմայեցիներուն հետ հաշտութիւն կնքէք. եթէ ո՛չ, այդ մասին խորհիլն իսկ աւելորդ է.» Ներկայ գտնուողները՝ այս խրոխտ պատասխանին վրայ զայրանալով Միհրդատը կը դրդռէին որ զայն սպաննել տայ. բայց իշխանը այդ վատ խորհուրդը մերժելով բսաւ անոնց. «Ցարգենք թշուառ առաքինութիւնը»

58

Ցայտնի է թէ յիշողութեան տկարացումը ծերերուն քով ամենէն աւելի ընդհանրացած թերութիւն մընէ. Կիկերոն այս իրողութիւնը հաստատելով մէկտեղ այս մ սին կըսէր թէ «Ծերերուն հետ շատ ծանօթացայ, բայց չտեսայ մէկը որ իր գանձը պահած տեղը մոռնայ։»

Բաշեց Ն. Ն.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՈՒՔՐԱՆԻԱ

Ձեր անցեալ օրուան «Հայաստանի ճակատագիրը կշիռի մէջ» և այսօրուան «Հայաստանի ուրիշ հարուած մը ևս» յօդուածները, զգայուն թելերուն դպած պիտի ըլլան ամեն անոնց որոնց համար Անգլիոյ պատիւը սիրելի և թանկագին է և որոնք խնամօք կը սիրեն այն մեծ աւանդութիւնները որք կերտեցին այս մեծ երկիրը, մանաւանդ հանրապետականներուն և լոյսը խաւարի մէջ ընկճուած ազգերուն իմ կրօնակիցներուս Հայաստանի ճակատագիրը մասնաւոր ստուգարժութեամբ բաղաքի իրաւունք կուտայ. չէ՞ մի որ անոնք ալ Ուքրանիոյ և Արեւելեան Եւրոպայի մէջ միեւնոյն տագնապները կ'անցընեն և իրենց օգնութեան և ձեռնտուութեան աղաղակները՝ խուլ և անզգայ ականջներու կը հանդիպին։

Ես յոռետես մը չեմ և սակա՛յն չեմ անտեսեր որք իրականացեցին թէ՝ պատերազմի վախճանը Նոր երկինք և Նոր աշխարհ մը պիտի ստեղծէ, և սակայն ամենայաւատեսն անգամ կ'սկսի յուսահատիլ երբ ականատես կ'ըլլայ այն վայրագ ջարդերուն և աւերումին որք ի գործ կը դրուին Հայաստանի և Ուքրանիոյ մէջ։

Աւելի սոսկալին է [redacted] և այն անտարբերութիւնը որմէ բռնուած է Եւրոպան որ կը թոյլատրէ այս դէպքերը, ոչ այլ ինչ ընելով եթէ ոչ անբաւական և անազդեցիկ դիմում մը Ազգերու Դաշնակցութեան։

Սօթանտոսուն թուականներուն Կըլատսթոն Անգլիան մղեց գործելու, արգիլելու համար Պուլկարներու վրայ գործուած վայրագ ջարդերը։ Այսօր Կլատսթոնը չունինք, սակայս այն մեծ առեվտրականին բերնէն արտասանուածէն շատ աւելի հզօր կոչ մը ունինք։ Ամէն գաւառութիւններէ, վեց հարիւր հազարները որոնք ինկան արդարութեան և ազատութեան դատին համար՝ կաղաղակեն մեզ իրենց նուիրական գերեզմաններէն։ Անոնք ի զուր մեռած պիտի լինին եթէ խուլ կը մնանք այն կոչերուն հանդէպ որ կ'ուգան մեզ արեւելքէն և եթէ մենք անմիջական գործողութեամբ չենք ցուցներ թէ այս մեծ երկիրը ախոյանն է, ինչպէս այն եղած է դարերէ ի վեր, ընկճուածներու, անիրաւուածներու և հարստահարեալներու։

Մանչըսթէր Կարտիըն ՍՈՂՈՄՈՆ

***

Այս տողերը գրողը մեր սրտերուն մէջ անմոռանալիօրէն քանդակուած անուն մը կուտայ որուն առջեւ ակնածանօք մի քիչ կանգ կ'առնենք։ Պատերազմի տեւողութեան և մանաւանդ զինադադարէն առջին տեղի ունեցող եղերական դէպքերուն ականատեսները, մանաւանդ մենք Հայերս, լիօրէն կը հասկնանք թէ յօդուածագիրը որքան իրաւունք ունի գանգատելու չգոյութենէ Կլատսթոններու որոնք գարերու ընթացքին իրենց հայրենիքի գործերը իբր իմաստուն և տիպար դիւանագէտներ՝ ղեկավարած են արդարասիրութեամբ և մարդասիրութեամբ և պաշտպանած անիրաւուածները, անշահախնդիր և ասպետական ոգիով, միշտ ձայն բարձրացնելով անիրաւութեանց դէմ, թումբ կանգնելով աւերումի և սպանդներու առջեւ, զէնք չարժելով ոճրագործներու դէմ, առանց զոհելու և ոչ մի անգամ ազնիւ. բարձրագոյնը, վեհը, վսեմագոյնը, ի խնդիր նիւթական գըձուծ հաշիւներու։ Այսպէսով Ալպիոնի այդ մեծ զաւակները տուած են իրենց հայրենիքին այսօրուան պատուական և բարձր պատիւը և նիւթական բացառիկ դիրքը։

Կլատսթոնի անունը անուշ կը հըն-

(Շարունակը կարդալ Դ. էջ)

(Շարունակը կարդալ Դ. էջ)

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ

Երէկուան թուով տուած էինք Պաթումի մեր թղթակցին մէկ հեռագիրը, հայկական դահլիճի մասին, որ կազմուած էր Քարախանեանի նախագահութեան տակ։ Նոյն հեռագրով տրուած էին նաև դահլիճին միւս անդամներուն անունները։ Դժբաղդաբար հեռագրական հաղորդակցութեան տեւն անունները աղաւաղուած են և մենք կուտանք անունները, այնպէս ինչպէս գրուած են. Քարախանեան կամ Դարա.Օհանեան, Կամեան, Ավիս, Պէկզատեան, Ցէօվլէթեան, Երամեան (Արամեա՞ն թէ Երամեան)։ (Երէկ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Հայկական հանրապետութեան Պօլսոյ ներկայացուցիչը մինչեւ երէկ ոևէ տեղեկութիւն չէր ստացած հայկական հանրապետութեան վիճակին նկատմամբ։ Կիրակի օր կամ երէկ Պաթումէ սուրհանդակ չէ եկած, իսկ հեռագրական հաղորդակցութիւն արդէն չկայ։

Օտար շրջանակներէ առնուած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ, դեկտեմբեր 2 թուականով հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Աղեքսանդրապոլի մէջ հաշտութեան բանակցութիւններ սկսեր են երկուստեք, բայց արդիւնքի մասին բան մը չգիտցուիր դեռ։ Այս թուականէն յետոյ լսուած է որ պոլշեվիք կառավարութիւն մը գործի գլուխ անցած է Հայաստանի մէջ։ Քաղ. ժողովը երէկ իրիկուան նիստին մէջ հարկ դատեց վաւերական և պաշտօնական աղբիւրէ տեղեկութիւն ստանալ և հաղորդել Ազգ. Ժողովի յառաջիկայ նիստին։ Ինչպէս կը յիշուի Ազգ. Ժողովը միայն տեղեկութիւն պահանջեց ու բսաւ թէ շարժառիթներու և պատասխանատուութիւններու մասը ինք էը պիտի քննէ։

Միլլիճիներու կողմէ Աղեքսանդրապոլի մէջ տեղի ունեցած բանակցութեանց պատուիրակ նշանակուած են, Բեազիմ Գարապէքիր, Կարսը գրաւող այժերու հրամանատարը Կար ոյ կուսակալ Համիտ և երեսփոխան Նէճաթի։ (Ժ. Զ. Ժ.)

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Վերապահութիւնով կը հաղորդենք հետեւեալ երկու լուրերը, քաղուած մեր մասնաւոր աղբիւրներէն։ Ալեքսանդրապոլէն հեռացած են Թուրքերը։ Հայաստանի պատերազմական ժողովրդական քոմիսար և ընդհանուր հրամանատար անուանուած է Զօր. Դրօ։ (Երկիր)։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

Պաթում, 5 (Սեփ. տեղեկ.).— Հայ Հանրապետութեան Թիֆլիսի ներկայացուցիչը ծանուցագրով մը հաղորդեց մեծ պետութիւններու ներկայացուցիչներուն՝ հայկական նոր կառավարութեան կազմութիւնը։ (Երկիր)

ՍՈՎԻԷԹՆԵՐԸ ԽՐԻՄԸ Կ'ԱՄՐԱՑՆԵՆ

Վերջին տեղեկութիւններու համեմատ Պոլշեվիկները ծանր մարտկոցներ կը հաստատեն Խրիմի ծովեզերքներուն վրայ, գլխաւորաբար Սեւաստապոլի շրջակաները Էէն Ժօրմի և Թէօթտսիոյ մէջ։ Միւս կողմէ կը կարծուի թէ կուզեն փակել Կէրչի և Եէնիքալէի նեղուցները, Ազախու ծովը բոլորովին մեկուսացնելու համար։

Խրիմի ծովեզերքները ամրացնելու գործին կը հսկեն գերման բազմաթիւ սպաներ։

ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ

Անգլ. Խորհրդարանին մէջ Մ. Լօյտ Ճօրճ յայտարարած է թէ կառավարութիւնը վերջին ծայր խստութեամբ պիտի վարուի Իռլանտացի պետերու հանդէպ, որոնք պատասխանատու են վերջերս գործուած բռնարարքներու համար։ Եթէ մահափորձերը շարունակուին կառավարութիւնը անողոքաբար պիտի գործէ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՐԱՄԱՆ

Փոքր Ասիոյ բանակին ընդհանուր հրամանատար Զօր. Բարգուլաւէ.— Նըկատի ունենալով ընդհանուր բանակատեղիի նախարգ հրամաններ, կ'որոշենք.

28 Նոյեմբեր այսինքն 11 Դեկտեմբեր թուականէն մինչեւ ցնոր անօրինութիւն, անպայման տրախմիի շրջաբերութիւնը կատարել (10) տասը դրուչէն, Իզմիրի և Փոքր Ասիոյ գրաւեալ բոլոր վայրերուն մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ԽԼՐՏԻ

Հաւմէն կը հեռագրեն թէ Գերմանիոյ մէջ միապետական նոր շարժումներ կը նշմարուին զորս կը վարեն գերման բանակի բարձրաստիճան սպաներ։ Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ նոր պետական հարուածի մը առաջքը առնելու համար։

Սակայն միապետականներու հետ միեւնոյն ատեն մեծամասնականները որոնք Պաւարիոյ շփումի մէջ են Մոսկուայի վարիչներուն հետ, զօրաւոր գործունէութիւն մը ցոյց կուտան։

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

«Իվնինկ Սթանտարտ» կ'ըսէ թէ Հիլլէն տագնապի մասին դեռ կատարեալ համաձայնութիւն չէ գոյացած Դաշնակիցներու միջեւ։ Երկու մէթոտ գոյութիւն ունի, որոնց մասին վիճաբանութիւնները դեռ կը շարունակուին։ Արեւելեան խնդիրը չի կրնար հապճեպով կարգադրուիլ։

ԳՈՍԹԱՆԴԻՆ ԵՒ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ

Գոսթանդին թագաւորը գահաժառանգին պիտի հանգիստ Իտալիայէն անցած միջոցին։ Գահաժառանգը այժմ կը գտնուի Ռումանիա։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՆԱԽԿԻՆ ՑԱՐԸ

Վիէննայէն կը հաղորդեն «Թրիպունա»ի թէ Պուլկարիոյ նախկին Ցարը անձնասպան եղած է։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԵԾԱՄԱՍՆԱԿԱՆՆԵՐ

Սթոքհոլմէն կը հաղորդեն.— Ֆրանսացի մեծամասնականներ, Ռէյմոն լը Ֆէվր, Վէրժան և Լըբըթի, որոնք Մոսկուայի վերջին համաժողովին մասնակցող ընկերվարական կուսակցութեան կը պատկանէին զոհ գացած են նաւաբեկութեան մը, երբ Վարշավիոյ ճամբով Ֆրանսա վերադառնալու համար Մուրմանսքի մէջ վարձած տաղաւարանաւով կը ճամբորդէին։

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

«Բոլիթիա» կը ծանուցանէ թէ այն պատուիրակութիւնը որ պաշտօն ունի Յունաստան վերադառնալու համար խնդրագիրը յանձնել թագաւորին՝ յառաջիկայ չորեքշաբթի պիտի մեկնի Լիւսէռն։

Գոսթանդին Աթէնք պիտի ըլլայ 15 օրէն. Ֆալէրէն մինչեւ պալատ թագաւորին պիտի ընկերանան 500 ձիաւոր սպաներ։ Իր վերադարձին առթիւ տեղի ունենալիք հանդէսները պիտի տեւեն 8 օր։

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍՈՎԻԷԹՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Լոնտոնի վեհաժողովը զբաղած է Ռուսիոյ հետ առեւտրական յարաբերութիւնները վերակազմելու հարցով։ Վեհաժողովը որոշած է կատարեալ ազատութիւն տալ Դաշնակից պետութիւններէ իւրաքանչիւրին, Սովիէթական Ռուսիոյ հետ առեւտրական յարաբերութիւնները վերսկսելու համար կամ ոչ։

ՀՐԱՒԷՐ ԳՈՍԹԱՆԴԻՆԻ

«Աթինայքի» կը գրէ.— Պաշտօնական զեկոյց մը համեմատ, կառավարութիւնը հեռագրով տեղեկացուցած է Գոսթանդինի հանրաքուէի արդիւնքը և խնդրած է պատրաստ գտնուիլ վերադառնալու, երբոր երկրորդ հեռագիր մըն ալ ուղղուի իրեն, ծանուցանող թէ որ թուականին պէտք է մեկնի Լիւսէռնէն։ Ամենայն հաւանականութեամբ, թագաւորը Զուիցերիայէն պիտի մեկնի յառաջիկայ չորեքշաբթի, ուրբաթ օր Աթէնք հասնելու համար։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թագաւորին մօտալուտ վերադարձին մասին հարցումի մը պատասխանելով նախարար մը հետեւեալը յայտարարած է.

«Մենք ժողովուրդին փափաքին վրայ յանձնառու եղանք Գոսթանդինը վերակոչելու, և պիտի վերակոչենք զայն։ Թագաւորը իր վերադարձէն յետոյ Համաձայնութեան ցոյց պիտի տայ իր բարեկամական զգացումները։ Կառավարութիւնն ալ նման յայտարարութիւն մը պիտի ընէ։ Ասկէ զատ իրողութիւնները արդէն ցոյց կուտան թագաւորին անկեղծութիւնը։ Կը յուսանք որ Դաշնակիցները նկատի պիտի առնեն ասիկա։ Եթէ Դաշնակիցները հաւատ չեն ընծայեր մեր ինչպէս նաեւ թագաւորին յայտարարութիւններուն, ուրիշ կ'մնայ այլեւս մեզի ընել։

ԻԶՄԻՐԷ ԱՄԵՐԻԿԱ

Յունական ազգային ընկերութեան Վասիլեւս Ալէքսանդրոս հսկայ շոգենաւը (15 Դեկ.ին պիտի մեկնի Բիրէայէ շիտակ Նիւ Եորք. ճամբորդութիւն միմիայն 14 օր։

Հանգստութեան, կերակուրներու առատութեան և մաքրութեան համար մասնաւոր խնամք պիտի տարուի։

Ճամբորդները Իզմիրէ պիտի մեկնին մասնաւոր շոգենաւով ամսոյս 11ին.—

Նոյն ընկերութեան Մեգալի Էլլաս շոգենաւը պիտի մեկնի 12(25 Դեկտեմբերին Բիրէայէն Նիւ-Եորք. սոյն շոգենաւին մեծութիւնը, մաքրութիւնը, և արագութիւնը արդէն ծանօթ են ժողովուրդին։

Ճամբորդները պէտք է տեղերնին իրենց տեղերը ապահովելու համար

Դիմել ընդհ. գործիչ ՃՕՆ ՊԼԻԱՏԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

Բարութ Միթհաթ Բաշա քէչէխանին

և կամ ընկ. միջնորդ ՇԱՀՈՒՄ և ՎՈՒՔԻՆԱՑԻ

Բարութ Բաստա Հանէցէ

ԵԿԱԾ ԵՆ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ ԵՒ ԲԻԼԵՐ
ԱՄԵՐԻԿ. ԸՆՏԻՐ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ (ԼԱՍՏԻԿ)
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՉԱՐԵՀ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

ու մէյմէկ գրպանի ելեքտրական ԼԱՊՏԵՐ գնեցէք ձեզի նոր ԲԻԼ երով՝ որոնք նոր ժամանած են։

Նոյն վաճառատան մէջ պիտի գտնէք նաեւ ճաշակաւոր, ու աժան արդուզարդի առարկաներ, եւրոպական Շապիկներ, Գուլպաներ, Ֆանելաներ, Հովանոցներ, Մուշամպաներ եւայլն եւայլն։

ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ
„ԼՈՒՎՐ”Ի
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԻ ՄԵԾ
ՌԷՔԼԱՄՆԵՐԸ

ԱՅՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԲՐԴԷՂԷՆՔ ԵՒԼՆ. ՇԱՏ ՈՒ ՇԱՏ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԼՕՆԺԻՆ

Ամենէ ճշտապահ եւ ամենէ տոկուն բոլոր ժամացոյցներուն, ընդհանրացած եւ հռչակ հանած Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ամերիկայի եւ Իտալիոյ մէջ: Շահած է տասնեակ մեծ մրցանակներ

7 ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ

ԻԶՄԻՐԻ, ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԻ ԳՕՆԻԱՅԻ ԵՒ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

21 ԻԶՄԻՐ ՖՐԱՆԿ ՓՈՂՈՑ 21

ՄԻՀՐԱՆ ՌՈՒՄԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ ՔԱԼՆՕՊՈՒԼՕ

13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Երկուշաբթի, Երեքշաբթի և Չորեքշաբթի

Ամավերջի մեծ վաճառում

ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉ

ԲՈԼՈՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ
ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Հայ Արուեստաւորաց Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այսօր՝ կիրակի առաւօտ, 12 Դեկտեմբեր ժամը ճիշդ 10ին Մեսրոպեան վարժարանի մէջ, օրակարգ ունենալով

Ա.— Հաշուետուութիւն հրաժարեալ վարչութեան

Բ.— Ընտրութիւն նոր վարչութեան.

Կը հրաւիրուին Միութեանս բոլոր անդամներն ալ ներկայ գտնուիլ սոյն նիստին, որու միջոցին միաժամանակ, խիստ կարեւոր խորհրդակցութիւններ տեղի պիտի ունենան։

Ընդհ. Ժողովոյ Դիւան (ԿՆԻՔ)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՕՐԱՑՈՅՑ Ս. Փրկ. Ազգ. Հիւանդանոցի

ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

ՄԷՅՐԻՀԱ ՀԱՆԸՄԻ «Սիրտերկածները»

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ (օբերէթ)

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ նոր գործերէն «Միքէի Սիրտերկածները», «Թաղականին կնիկը», «Ջաքըր Ավրամ», «Միջնորդ Տէրտէրը», «Յեղափոխութեան մակաբոյծները» եւայլն

ՄԻԼԻՈՆ ՄԸ ՀԱՅԵՐՈՒ ՋԱՐԴԻ ՊԱՏՄ.ը 1—10րդ պրակները

ՆԱԹ ՊԻՆՔԷՐԹՕՆ

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՕԹՕՄՕՊԻԼԸ

Եւայլն, եւայլն, եւայլն

Դիմել՝ «ԶԱՐԹՕՆՔ» ՀԱՅԿ. ԳՐԱՏՈՒՆԸ Իզմիրի միակ գրատունը՝ ուր կարելի է գտնել ամեն տեսակ գրքեր, դասագրքեր և դպրոցական պիտոյք։

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԻՄԻԱՅՆ
Ալեքսիս Աբգարեանի
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՇԱՊԿԱԳՈՐԾ
ԸՍՏ ԵՒՐՈՊ. ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Իզմիրի դժուարահաճ հասարակութեան արդէն ծանօթ շապկագործ ԱԼԵՔՍԻՍ ԱԲԳԱՐԵԱՆ այս անգամ իր յաճախորդներէն ստացած քաջալերութեանց վրայ եւրոպ. նորագոյն ձեւով իր աթըլիէն աւելի ճոխացուցած ըլլալով՝ կը հրաւիրէ բոլոր ճաշակի սիրահարները՝ Բէշիտիէ փողոց՝ Հայոց Առաջնորդարանի դիմաց իր թիւ 1 խանութը. անձամբ ապսպրելու համար եւրոպ. շապիկի ամէն տեսակներ, օձիքներ, փողկապներ, գիշերանոցներ, վարտիք, բիճամա, պօյ ուքաութի շապիկներ եւայլն։

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Ճշտապահութիւն, կանոնաւորութիւն և անթերիութիւն։

Ապսպրանքներ կ'ընդունուին փոքրաքանակ և մեծաքանակ։

ՅՈՒՆԱՐԷՆ ազերսագիրներու և ՅՈՒՆԱՐԷՆ, ՀԱՅԵՐԷՆ, ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ու ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ լեզուով գրութեանց փոխադարձ թարգմանութիւններու համար դիմել խմբագրատուն։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՁԱՅՆԸ

Օրաթերթ քաղաքական և հասարակական

Տարեկան բաժնեգին 700 ղրշ.

չէ մեր աչքերուն, ան, կը կարծէ համայնք և վեհ բան մը ունի իր մէջ և այս բանը ուրիշ բան չէ՛, ո՛չ այլ ինչ կատարուած արդարակորով պաշտպանող դեր ընկճուածներու հանդէպ և արհամարհանքը զոր նա՛ ցոյց տուած է հին շահամոլ և զինակալ դիւանագիտութեան հանդէպ, ընդգրկելո՛վ մարդասիրական բացառիկ ուղղութիւն մը իր համաշխարհային քաղաքականութեանը մէջ, զոր գիտցած է հաշտեցնել միանգամայն իր հայրենիքի կենսական շահերուն հետ։ Արդէն, Իրլանտական խնդրոյն մէջ, որ այնքան հոգ կը պատճառէ այսօրուան Անգլիական կառավարութեան, իր ազատախոհ գաղափար և ծրագիրներով հոչակաւոր է նա, այսօր միայն կը ռահվիրէ իր խորին հետաքրքրութիւնը Պոլսոյ Թրքական հարցին [redacted] վրայ բազմաներուն, ասոնք ատեն մը անցած են և կրկնելու հարկ չկայ։ Հարստահարեալ և ընկճեալներու բարեկամ այս մեծ դիւանագէտը իր տկար պաշտպանեալներուն ընծայելիք օգնութիւնը կամ պաշտպանութիւնը, բռնակալ արտերու, այլինծի հանքերու կամ քէթրոլի հորերու հետ չէր տեղափոխեր և անվերապահ կը գործէր կէտ նպատակ ունենալով արդարութիւնը և ազգերու ազատութիւնը որ մարդկութեան նուիրական իրաւունքն է։ Այո՛, հիները վերջապէս Բրիտանէական և մարդասիրական ոգի ունէին, «խոստացէք և կատարեցէք»ը պատգամ էր իրենց համար, պատերազմը ամէն ինչ յեղաշրջեց և ամէն ինչ փոխեց, այժմ, գործնական և տնտեսական ոգի՛ն է որ կը տիրապետէ. հետեւաբար, երդումներ, ստորագրութիւններ, և ազգերու ազատութիւն և այլն իրենց այժմէութիւնը կորսնցուցած իբր ճնշումի մէկ նետուած են, միակ կէտ նպատակ մը գոյութիւն ունի, ամէն ո՛ք իր երկրի ոսկիի ձուլերը բազմապատկել կը ջանայ և յաջողելու համար ամէն միջոց բարի է, ինչ փոյթ թէ միլիոնաւոր մարդիկ զոհուեցան, և կախաղանները կրկին սկսան անդադար գործել Թէմալներու ձեռքին տակ, ամէն օր երիտասարդ կեանքեր ոչնչացնելով, ամբողջ քաղաքներ քար ու քանդ կըլլան և ազգեր կը փճանան, կ'անհետանան, կոչ, աղաղակ, աղերսանք, խնդրանք, աղօթանք չեն ազդեր զայրացնելու քաղաքականութեան որ զոհաբերութեան ձեռնամուխ օժտուած ուժի հզօր քան երբեք, ի հեճուկս մարդկութեան կը հարուածէ իրաւունքը, կը հալածէ արդարութիւնը և կ'սպանէ պզտիկ ազգերու ներելի ազատութիւնը որ մէկէ առնելի ներշնչեալ հաշտեցուեցաւ իբր օգտակար մեծ պատերազմի ազգերու բոլորը վճռելու կոչուած մեծ քերթողներէ։

Մինչ կ'ըսէ ուրեմն, այս միջոցիս քաղաքակիրթ աշխարհի, նորաթևերը խառնաձև ականատես կ'ըլլայ այս դժբախտին ստանդին, բաւականաչափ մնացուն ձեռքերիւյան քաղաքագիրներ արձանագրելով և աջ ու ձախ չնորհակալութեան գիրեր արձակելով...

Ո՜վ անմահն Ժ. Ժ. Ռուսօ(*) ելի՜ր գերեզմանէդ և տես թէ Տիժոնի ակադեմիային մէջ արտասանած ճառովդ իբր կեղծ և մարդոց բարք և նկարագիրը ապականող դատապարտուած քաղաքակրթութիւնդ այն ճամբուն մէջ որքան յառաջդիմած է և ինչ աւերիչ աւերներ կը գործէ գիտակցաբար։ Կը յուսանք և կ'սպասենք որ կլատսթօններու ձնունդ տուող Անգլիան հաւատարիմ իր աւանդութեանը, վերջապէս պիտի չարժի և պիտի իջեցնէ իր երկաթեայ բազուկը ճզմելու համար ոճրագործները և վերջ տալու համար Արեւելքի Քրիստոնեայ ազգերու այս անհելի կոտորածին։

ԱՐԹԱԿԻ ԳԱԼՓԱԳԵԱՆ

(*) Si les science et les arts ont contribué épurer les moeursdes hommes իբր նիւթ ունենալով Ժ. Ժ. Ռուսօն Տիժոնի ակադեմիային մէջ ճառ մը արտասանած է որով բացատրելէն ապացուցած է որ այժմեան քաղաքակրթ մարդկանց նկարագիրը և բարքը ապականած է և իրեն այս ճառէն վերջ որ ակադեմականներէն մեծապէս գնահատուեցաւ գինքը ակադեմիայի մէջ իբր անդամ ընդունեցին։

ԵԼԵԿՏՐԱ ՋՐԱԲՈՒԺՈՒԹԻՒՆ
Թ. ՓՍԱԽՆՈՒՏԻ

Ելեկտրա ջրաբուժութիւնը աշխարհիս բոլոր բժիշկներէն կը յանձնարարուի գրոնիկ հիւանդութիւններու (յօդացաւ, արթրիթիզմ, միկրէն և այլն և մասնաւորաբար ջիղերը զօրացնելու համար։

Մարձում (մասաժ) կը կատարուի ձեռքով, ամեն տեսակ գործիքներով և վերջերս Ամերիկայէն բերել տրուած տաքուկ ելեկտրական մեքենայով մը։

Հաստատութեանս մէջ մասնաւոր անկողիններ կը տրամադրուին անդամալոյծ (բարալիթիք)ներու համար

ՀԱՅ ՁԱՅՆ

Տէր և Տնօրէն.— Ս. Կէպէնլեան

Բաժնեգին տարեկան 800

Հասցէ փոստարկղ 62 Ատանա։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ
Լ. եւ Լ. Վարպետեան

ՊԱՔՐՃԵԱՆ ՖԵՐԽԱՆԷ ԹԻՒ 33/37 ՉԻՉԷՃԻԼԵՐ ՓՈՂՈՑ ԻԶՄԻՐ

Կրակի դէմ.—

NATIONAL UNION SOCIETY LTD. LONDON

Ընդհանուր գոյք աւելի քան Ls. 20,000,000

CENTRAL INSURANCE CO. LTD. LONDON

Ընդհանուր գոյք աւելի քան Ls. 19,000,000

Ծովային արկածներու դէմ.—

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LTD.
LIVERPOOL

Ընդհանուր գոյք աւելի քան Ls. 2,000,000

LIVERPOOL MARINE & GENERAL INSURANCE CO. LTD.
LIVERPOOL

Ընդհանուր գոյք աւելի քան Ls. 1,000,000

Վերոյիշեալներէ զատ ուրիշ ամեն տեսակ ապահովագրական գործեր կը կատարուին հանրածանօթ անգլիական Lloydերու հետ։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Իզմիր 26 Նոյեմբեր 1920

Տ.

Պատիւ ունիմ Ձեզ ծանուցանել թէ՝ «Օսմանլը Միլլի» ապահովագրական ընդհ. ընկերութեան արժէտէրերուն 1920 Մայիս 11ի ընդհ. ժողովին որոշումով ընկերութեան անունը յետ այսու փոխուած է՝

ՊՈԼՍՈՅ ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ անուան։

Հաճեցէք նօթագրել սոյն փոփոխութիւնը և ընդունիլ մեր յարգանացը հաւաստին։

Ընդհ. Ապահովագրութեան Ընկերութիւն «Օսմանլը Միլլի»
ԲԻՒՐՕՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իզմիր 26 Նոյեմբեր 1920

—

Տ.

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ձեզ թէ Պր. Ալեքս. Մատէլլի գադրած ըլլալով մեր ներկայացուցիչը ըլլալէ, Իզմիրի մեր ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ յանձնած ենք՝

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ԴՐԱՄԱՏԱՆ

Հաճեցէք ծանօթանալ մեր այս որոշումին և ընդունիլ Տ... մեր յարգանացը հաւաստին։

Պոլսոյ Ընդհ. Ապահովագրութեանց Ընկերութիւն
ԲԻՒՐՕՆ

Իզմիր 26 Նոյեմբեր 1920

—

Տ.

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ԴՐԱՄԱՏԱՆ Իզմիրի մասնաճիւղը պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ՝ ՊՈԼՍՈՅ ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Իզմիրի ընդհանուր գործակալութիւնը իրեն յանձնուած է։

Այս առթիւ, Օսմ. Կայս. Դրամատունը իր գրասենեակներուն մէջ Ապահովագրութեանց մասնաւոր գիւան մը հաստատած է, զոր կը տրամադրէ պատ. հասարակութեան։

Հաճեցէք նօթագրել զայս և ընդունիլ մեր սիրալիր բարևներ։

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Փնտռեցէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼը

ՊՈՆ ՄԱՐՏԻԿԻ ԳԻՄԱՑ Գ. ԳՕՍՏԻ ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌԻ ԽԱՆՈԹԸ

(2)

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԿՈՎԿԱՍ ԵՒ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բ.

Վեց շաբաթներու միջոցին, զոր անցուցի իբրև ուղևոր Հայաստանի և Կովկասի մէջ, յաւակնութիւնը չունիմ ամբողջովին ծանօթացած ըլլալու երկրին ներկայ կացութեան և պահանջներուն։ Մարդիկ և իրերը ճանչնալու և կացութեան լրջօրէն տեղեկանալու համար կ'ենթադրեմ թէ առնուազն վեց ամիսներ հարկաւոր են։ Հայաստան շրջապատուած ըլլալով թշնամիներէ՝ յարափոփոխ վիճակ մը կը ներկայացնէ և կարելի չէ գուշակել թէ ինչ լուր պատահի վաղը։

Այսօրուան խաղաղութիւնը չերաշխաւորեր թէ վաղը պատերազմ չպիտի ունենանք։ Հայաստանի Հանրապետութեան վարիչները մինչ կը մտածեն վերաշինութեան վրայ և կը ջանան զարգացնել ներգաղթը, միւս կողմէ հարկադրուած են մի քանի տասնեակ հազարներ զէնքի տակ պահելու վրայ պահել և հետևել շրջակայ թշնամեաց շարժումներուն արեւելքէն և արեւմուտքէն համանգամայն։

Եգիպտոսէ Կովկաս գացող ճամբորդը չկրնար չհիանալ բնութեան գեղեցկութեանց վրայ, որով օժտուած է ամբողջ Կովկաս։ Հարուստ բուսականութիւն մը կայ, և Կովկասեան և Պամպակ լեռներու շղթան ծածկուած է մութ և կանաչ անտառներով։ Պաթումէն մինչև Փոթի կառախումբը կը քերէ արեւմուտքէն Սեւ Ծովու ափունքը և արեւելքէն բարձր և անտառախիտ լեռներու քղանցքները։ Համատարած ծովը և ամպածրար լեռները ինքնաբերաբար կը զարթուցանեն մարդուն մէջ անհունին և վեհին, գեղեցիկին և պաշտելիին խորհուրդները, որոնք կը տանին դէպ հոգին տեսանելի բնութենէն անդին անտեսանելի մեծագոյն իրականութեան, որ է Աստուածային էութիւնը։

Փոթիէ անդին մինչև Թիֆլիզ տեսարանը մի քիչ կը փոխուի, ծովը կ'անյայտանայ, կառախումբը կանցնի լեռներու հովիտներէն և վճիտ ու արագասահ առուակներու վրայ ձգուած կամրջակներու վրայէն, այլազան տեսարանները իրարու կը յաջորդեն գեղեցկութեամբ գոգցես զիրար գերազանցելով։ Ճամբորդը չզգար բնաւ ձանձրոյթ, և կը սարսի խորհելու թէ՝ թէև աշխարհս ինքնին գեղեցիկ է և կեանքը վայելք մը, սակայն մարդիկ թանձր նիւթին մէջ մխրճուած կ'անգիտանան սրբութիւնները, կը թշուառացնեն ընկերութիւնը, ուր փոխան լոյսի ստուերներ կը սփռեն իրենց շուրջը։ Ահա ասոնք էին իմ կրած տպաւորութիւնները երբ կառախումբը կը նորաշչաւէր դէպի Թիֆլիզ, Վրաստանի մայրաքաղաքը ուր ինքզինքս կը գտնէի նոր ընկերութեան մը և մինչև այդ ժամ ինձ անծանօթ միջավայրի մը մէջ։

Թիֆլիզ, Վրաստանի մայրաքաղաքը կիսով հայաքաղաք մ'է, և հայեր անոր 180,000 հոգւոց բնակչութեան 100ին40ը կը կազմեն, և անտեսապէս տիրած են հրապարակին, Կովկասեան առեւտրական դրամատունը հայկ. հաստատութիւն մըն է, և հայկ. դրամագլուխով շինուած են համալսարանը, ուսումնական և գեղարուեստական թատրոններ, հիւանդանոցներ և բազմարուեստական վարժարանը։ Հայերը կը գրաւեն Թիֆլիսի ամենէն փայլուն թաղը Սոլոլակ, և բազում են հոն հայ մեծատուններուն ապարանքները։ Թատրոնները, համալսարանը, թանգարանը և պետական խորհրդարանը կը գտնուին Ռուսթավելեան վրայ, որ քաղաքին ամենայայտնի պողոտան է։ Բազմարուեստեան վարժարանը կը գրաւէ գեղարուեստական թատրոնին վերին յարկաբաժինները, որոնք օժտուած են բնագիտական, քիմիական և մեքենական աշխատանոցներով և հոխ գրադարանով մը։ Անոր ընէրբէժը կամ վերին տեսուչն է փրոֆ. Ուրի Ղամպարեան, որուն կ'աջակցին ուսուցչապետներ Թոխմեան, Թիլիթեան և Պապեան։ Սոյն բազմարուեստեան վարժարանի մէջ կ'աւանդուի բարձրագոյն չափագիտութիւն և ուսուցիչներ առհասարակ իրենց ասպարէզները ստացած են Պետրոկրատի և Մոսկուայի համալսարաններուն մէջ։

Վրաստանի կառավարութիւնը գրաւած է համալսարանը և պետական և քաղաքային բոլոր շէնքերը։ Հայ մեծատուններ այսօր մասնաւոր հալածանքի ենթարկուած են կառավարութեան կողմանէ, անոնց շէնքերը կը բռնագրաւուին և կալուածներուն վրայ ծանր տուրքեր կը դրուին, այնպէս որ հայ մեծատուններ հարկադրուած են համակերպիլ և կամ իրենց կալուածները ծախել ի գին բուպլիի անկեալ արժէքին և հեռանալ երկրէն, ինչ որ կը նշանակէ փճացում Ազգ. Խորհուրդի և Հայկ. Միսաքեայ բողոքներն մինչև ցարդ լսելի եղած չեն և Հայկ. կառավարութիւնը չէ ուզած այնքան ալ յառաջ երթալ և ճնշել խնդիրը որ խզուին դիւանագիտական յարաբերութիւններ, քանի որ միակ բաց դուռը կամ ծովեզրը Պաթում է։

(Արեւ) Լ. Ս. ԳԱՐՐԵԱՆ

(Շարունակելի)